

THE ROLE OF POLYTECHNICS IN LIFELONG EDUCATION IN AGRICULTURE

ULOGA VELEUČILIŠTA U CJELOŽIVOTNOM OBRAZOVANJU U POLJOPRIVREDI

ZIMA, Dinko

Abstract: *In these contemporary days quick changes which are happening are asking from an individual constant modernisation of knowledge. Croatia is defined as "a country of knowledge" and, in the context of that goal, Croatia accepted lifelong education as a foundation of its entire educational system with the goal of achieving permanent employment and active citizens. In the context of lifelong education, higher schools and polytechnics have significant role because they are educating a significant number of regular and irregular students. The number of students enrolled in some of the agricultural courses on Polytechnics of Požega during 10 years of its existence is altogether 1249.*

Key words: *Lifelong education, polytechnics, agriculture, professional studies*

Sažetak: *U današnjem vremenu brze promjene koje se događaju traže od pojedinca trajno osuvremenjivanje znanja. Hrvatska se definirala kao „zemlja znanja“ te u sklopu tog cilja prihvatila cjeloživotno učenje kao temelj svog cjelokupnog sustava obrazovanja, a zbog ostvarenja trajne zapošljivosti i aktivnog građanstva. U sklopu cjeloživotnog obrazovanja visoka učilišta i veleučilišta igraju značajnu ulogu jer se na njima školuje značajan broj redovitih i izvanrednih studenata. Ukupni broj studenata koji su upisali neki od agronomskih smjerova Veleučilišta u Požegi tijekom deset godina postojanja smjerova je 1249.*

Ključne riječi: *Cjeloživotno obrazovanje, veleučilište, poljoprivreda, stručni studij*



1. Uvod

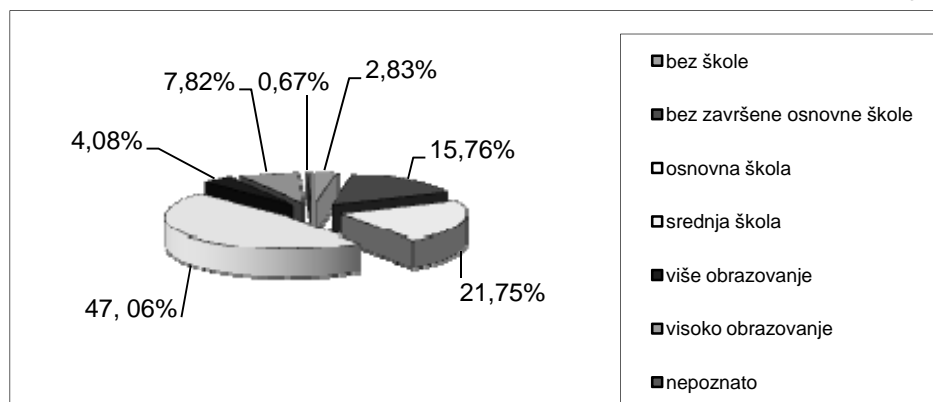
Ideja cjeloživotnog učenja javlja se već u Platonovom djelu „Republica“, ali ju je prvi puta u potpunosti definirao Basil Yeaxlee (1883- 1967). Cjeloživotno učenje definira se kao aktivnost učenja tijekom života s ciljem unapređivanja znanja, vještina i sposobnosti unutar osobne, građanske, društvene i poslovne perspektive. Pod pojmom cjeloživotnog učenja podrazumijeva se stjecanje i osuvremenjivanje svih vrsta sposobnosti, interesa, znanja i kvalifikacija od predškolske dobi do razdoblja umirovljenja, te uvažavanje svih oblika učenja i to formalno obrazovanje, neformalno obrazovanje, informalno obrazovanje te međugeneracijsko učenje. Uloga cjeloživotnog učenja u novije doba prepoznata je kao aktivna sila modernog društva. U današnjem vremenu brze promjene koje se događaju traže od pojedinca trajno osuvremenjivanje znanja, a shodno tome nitko se ne može nadati da će znanje koje je stekao u mladosti biti dostatno kroz cijeli životni vijek. Suvremena strategija obrazovanja upravo se temelji na načelu cjeloživotnog učenja, potaknutog činjenicom da se količina novog znanja povećava velikom brzinom, pa se znanja stečena u tradicionalnom obrazovnom sustavu zastarijevaju i nisu dostatna potrebama pojedinaca i društvene zajednice. Ključ za 21. stoljeće, doživotno učenje bit će prijeko potreban za prilagodbu promjenama u potražnji za određenim zanimanjima i za bolje savladavanje promijenjenih vremenskih okvira i ritmova ljudske egzistencije (Delors, et al, 1998).

Prema Memorandumu o cjeloživotnom učenju, (Europska komisija, 2000) zaključci doneseni na zasijedanju Europskog vijeća u Lisabonu, 2000. upravo potvrđuju da je unaprijeđenje cjeloživotnog učenja nužno za uspješnu tranziciju prema društvu i ekonomiji utemeljenoj na znanju te mora postati vodeće načelo u cjelokupnom kontekstu usvajanja znanja. Zaključci naglašavaju da su ljudi najveće bogatstvo Europe i da bi stoga trebali biti u žarištu politike EU, te da je cjeloživotno učenje glavni način za razvoj građanstva, društvene povezanosti i zapošljivosti. Ukratko za cijelu Europu znanje postaje temelj društva i ekonomije, a i zapošljivost stanovništva ovisit će o znanjima i vještinama potrebnim za sudjelovanje i doprinos u društvenom i ekonomskom životu. To je sadržano i u programu za cjeloživotno učenje 2007-2013 (Lifelong Learning Programme) koji je zajednički program Europske zajednice za mobilnost i međuinstitucionalnu suradnju na svim razinama obrazovanja. Cilj ovoga rada je utvrditi ulogu stručnih studija u cjeloživotnom obrazovanju u poljoprivredi te uvidjeti koliko studenata se uključuje u ovakav oblik obrazovanja.

2. Cjeloživotno učenje u Hrvatskoj

Dok su zemlje EU već odavno prepoznale činjenicu da razvoj neke države ovisi o kvaliteti njezinih ljudskih resursa, te da je cjeloživotno obrazovanje osnovna pretpostavka rasta i razvoja, Hrvatska tek u novije vrijeme govori o „zemlji znanja“. Popisom stanovništva 2001 godine u Hrvatskoj utvrđen je poražavajući postotak obrazovanosti stanovništva. Prema tim podacima samo 11,9 % stanovništva Hrvatske ima završenu višu ili visoku naobrazbu, dok je npr. u Južnoj Koreji i preko 30 % visoko obrazovanog stanovništva. Na grafikonu 1. prikazana je razina završenog

obrazovanja u Hrvatskoj kod osoba starijih od 15 godina 2001. godine u kojemu se uočava da je bez škole 2,83 % stanovnika, bez završene osnovne škole 15,76 %, a sa završenom samo osnovnom školom 21,75% stanovnika starijih od 15 godina.



Grafikon 1. Obrazovanost stanovnika Hrvatske starijih od 15 godina 2001. godine

Na temelju tih podataka, a ujedno se vodeći sa strategijama EU Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti (HAZU) 2002. godine usvojila je Deklaraciju o znanju kojom je ukazana važnost znanja kao glavne poluge razvoja, a Hrvatska se definirala kao «zemlja znanja» te u sklopu tog cilja prihvatila cjeloživotno učenje kao temelj svog cjelokupnog sustava obrazovanja, a zbog ostvarenja i trajne zapošljivosti i aktivnog građanstva (HAZU, 2002).

Prema Strategiji obrazovanja odraslih (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2004) cjeloživotno učenje smatra se neprekinutim kontinuitetom te počiva na četiri temeljna stupa, prema kojima pojedinac mora: „učiti znati“, „učiti činiti“, „učiti biti“ i „učiti živjeti zajedno“. U modernom društvu obrazovanje ne može završavati diplomom već se za konkurentnost na tržištu rada mora biti spreman „upijati“ znanje. Isto tako ljudi će dosljedno planirati aktivnosti učenja tijekom cijelog života samo ako žele učiti. Proces učenja većinom nastavljaju oni čije je iskustvo učenja u djetinjstvu bilo uspješno i pozitivno. Jasno, veliku ulogu u cjeloživotnom učenju imati će i napredovanje na poslu te priznatost vještina, općeg i stručnog znanja. U osnovi, doživotno obrazovanje je proces društvenih trendova, razvoja društvenih snaga i težnji (Suchodolski, 1988).

3. Uloga veleučilišta unutar cjeloživotnog učenja

U Hrvatskoj se mreža ustanova visokog obrazovanja sastoji od 7 javnih sveučilišta, 13 javnih i 2 privatna veleučilišta, te 3 javne i 22 privatne visoke škole. Republika Hrvatska je započela s razvojem binarnog (sveučilišnog i veleučilišnog) sustava, te policentričnog razvoja visokog obrazovanja koji je upravo u tijeku. Prema takvom razvoju na veleučilištima bi se izvodili stručni studiji, dok bi se pri sveučilištima izvodili sveučilišni studiji. U sklopu cjeloživotnog obrazovanja visoka učilišta i veleučilišta igraju značajnu ulogu jer se na njima školuje značajan broj redovitih i izvanrednih studenata. Pri tome i ova učilišta moraju težiti otvorenosti i kreativnosti, a ujedno ostvariti veću povezanost sa interesima i potrebama gospodarskog razvitka. U novije vrijeme kontinuitet brzih promjena pridonijele su činjenici da znanja brzo

zastarijevaju te se ukazuje potreba za stalnim učenjem da bi pojedinac bio konkurentan na tržištu radne snage. Na veleučilištima u Hrvatskoj izvode se stručni studiji i specijalistički diplomski stručni studiji, ali postoji mogućnost da se veleučilišta uključe u programe cjeloživotnog obrazovanja. Na primjer, u temeljnim programima morali bi biti predmeti, praktikumi i praktična nastava koji bi svojom aktualnošću i kvalitetom privukli stručnjake iz prakse koji su voljni stalno obnavljati svoje znanje.

4. Poljoprivredni smjerovi u Hrvatskoj

U sklopu izobrazbe studenata agronomске struke u Hrvatskoj na sveučilištima i veleučilištima izvode se sveučilišni i stručni studiji raznih smjerova. Ukupni broj studenata koji je bio upisan akademske godine 2005./2006. i 2006./2007. na sveučilišne programe bio je 1393, a na stručne 1036. Samo jedan manji dio, njih 187 studirao je na dislociranim studijima (sveučilišnim i stručnim). Sveučilišni preddiplomski i integrirani (preddiplomski i diplomski) studijski programi izvode se na Agronomskom fakultetu u Zagrebu i to: agrarna ekonomika (76 studenata), agroekologija (98), animalne znanosti (105), biljne znanosti (92), ekološka poljoprivreda (69), hortikultura (86), krajobrazna arhitektura (51), poljoprivredna tehnika (65), zaštita bilja (81); Sveučilište u Splitu – mediteranska poljoprivreda (53); Sveučilišni studijski centar za studije mora u Splitu - morsko ribarstvo (26); Sveučilište u Dubrovniku – akvakultura (25); Poljoprivredni fakultet u Osijeku – agroekonomika (164), te poljoprivreda sa smjerovima: bilinogojstvo, zootehnika, mehanizacija (402). Stručni studijski programi pri sveučilištima su: Poljoprivredni fakultet u Osijeku - agrarno poduzetništvo (103), bilinogojstvo (ratarstvo, hortikultura) (111), mehanizacija u poljoprivredi (83), zootehnika (67). Stručni studijski programi pri veleučilištima su: Veleučilište "Marko Marulić" u Kninu-poljoprivreda krša; smjerovi: biljna proizvodnja i stočarstvo krša (71), Veleučilište u Požezi - vinogradarstvo-vinarstvo-voćarstvo (111), Veleučilište u Rijeci - mediteranska poljoprivreda (82), Veleučilište u Rijeci - vinarstvo (74), Veleučilište u Slavonskom Brodu - bilinogojstvo, smjerovi: ratarstvo, hortikultura (55), Visoko gospodarsko učilište u Križevcima poljoprivreda (279). Dislocirani sveučilišni i stručni studijski programi: Poljoprivredni fakultet u Osijeku - u Vinkovcima - agrarno poduzetništvo (61), mehanizacija u poljoprivredi (31), zootehnika (27), bilinogojstvo (32); u Slavonskom Brodu - bilinogojstvo (36).

vrsta studija	sveučilišni preddiplomski i integrirani (preddiplomski i diplomski) studijski programi	stručni studijski programi pri sveučilištima	stručni studijski programi pri veleučilištima	dislocirani sveučilišni i stručni studijski programi	ukupno
broj upisanih 2005/2006 i 2006/2007	1393 (53,25%)	364 (13,91%)	672 (25,69%)	187 (7,15%)	2616 (100%)

Tablica 1. Ukupni broj studenata na sveučilišnim i stručnim studijima agronomске struke u Hrvatskoj

Bitnu ulogu u školovanju studenata proteklih deset godina imalo je i Veleučilište u Požegi na kojemu od samog osnutka 1998. godine postoji stručni studij vinogradarstva – vinarstva- voćarstva. 1998/1999, 1999/2000 i 2000/2001 postojali su i studiji bilinogojstva, zootehnike, poljoprivredne tehnike i obiteljskih gospodarstava koji su se izvodili u Vinkovcima, a 2003/2004 u Iloku je upisana jedna generacija studenata smjera vinogradarstva- vinarstva- voćarstva. Prema podacima studentske službe Veleučilišta u Požegi ukupni broj studenata (redoviti uz potporu nadležnog ministarstva, redoviti za osobne potrebe i izvanredni) koji je upisao navedene stručne studije Veleučilišta u Požegi je 1249.

5. Zaključak

U Hrvatskoj je započeo razvoj binarnog sustava i policentrični razvoj visokog obrazovanja, a značajniju ulogu u tom sustavu dobit će veleučilišta na kojima će se izvoditi stručni i specijalistički studiji. Tržište rada će u suvremenom društvu sve više tražiti znanje i vještine, a ne samo završenu školu kao faktor zapošljivosti. Isto tako, u sve većem broju struka uvode se licence te zahtijevaju stalno nova znanja i vještine koje omogućavaju zadržavanje radnog mjesta. Sve to dovodi do činjenice da je visoko obrazovanje jedna od glavnih snaga prema „društvu znanja“ kojemu Hrvatska teži. Obrazovanje mora biti dostupno svakom pojedincu te mu mora omogućiti sudjelovanje u procesu na način koji mu najbolje odgovara. U svemu tome veleučilišta imaju veliku ulogu jer će se stručni studiji od 2011. godine izvoditi samo pri istima. Bez obzira što već sada na stručnim studijima agronomskih smjerova studira preko 40% studenata u odnosu na ukupni broj, postoji vjerojatnost da će taj broj rasti jer će potpunim uvođenjem binarnog sustava tržište rada prepoznati ovaj profil obrazovanog kadra, a to će se odraziti i na broj studenata koji će završavati stručne studije. Očigledno je došlo vrijeme da je potrebno za uspješnost na tržištu rada imati znanje koje se stječe doživotno, došlo je vrijeme da se i u Hrvatskoj kao i u Europi usvoji „kultura učenja“. Broj upisanih studenata na Veleučilišta u Hrvatskoj, a isto tako i na smjer vinogradarstvo - vinarstvo - voćarstvo jasno ukazuju da je studentska populacija prepoznala agronomске smjerove kao potencijal modernog društva, ali isto tako da Veleučilišta daju značajan doprinos cjeloživotnom učenju unutar agronomске struke.

5. Literatura

- Delors, J. (1998). *Učenje blago u nama*, Educa 40, Zagreb, ISBN 953-6101-33-5
- Europska komisija (2000). Memorandum o cjeloživotnom učenju, *Dostupno na:* <http://www.hzpou.hr>, *Pristup:* 27-05-2008
- HAZU (2002). Deklaracija o znanju, *Dostupno na:* <http://www.hazu.hr>, *Pristup:* 27-05-2008
- MZOŠ (2004). Strategija obrazovanja odraslih, *Dostupno na* <http://www.public.mzos.hr>, *Pristup:* 27-05-2008
- Suchodolski, B.(1988). *Permanentlyno obrazovanje i stvaralaštvo*, Školske novine, Zagreb